

دانشکده اقتصاد و توسعه کشاورزی
گروه اقتصاد کشاورزی
تجارت بین المللی محصولات کشاورزی

بررسی وضعیت تولید، واردات و مقایسه ی قیمت های داخلی و وارداتی

گوشت گوساله و مرغ در ایران

(در برنامه های اول، دوم، سوم و چهارم توسعه ایران)

نگارش: سهیل رضایی

استاد درس: آقای دکتر حبیب الله سلامی

بهار ۱۳۸۶

مقدمه:

بخش کشاورزی در کشورهای در حال توسعه تأمین کننده ی بسیاری از نیازهای غذایی جامعه می باشد. آمار موجود در نشان می دهد که این بخش و زیر بخشهای مختلف آن در ایران، تأمین کننده ی بیش از ۸۰ درصد مواد غذایی مورد نیاز کشور بوده است (وزارت جهاد سازندگی، ۱۳۷۷). هر ماده غذایی حاوی مقادیر مختلفی از هیدروکربن، چربی و پروتئین است که بر اساس نیازهای غذایی هر فرد به مصرف می رسد. در این بین پروتئین، خصوصاً پروتئین های حیوانی به واسطه ی داشتن ترکیب مناسب تر از پروتئین های گیاهی، در سبد غذایی خانوارها از اهمیت ویژه ای برخوردار می باشند.

رشد روز افزون جمعیت کشور، تقاضا برای محصولات تأمین کننده ی مواد پروتئینی را افزایش داده است (بستاکی و همکاران، ۱۳۸۱). بنابر این، فزونی تقاضا در داخل کشور باید به نوعی پاسخ داده شود، افزایش تولید داخلی و واردات از جمله راه کارهای پاسخ به این افزایش خواهد بود. برای چگونگی تعیین موازنه ی بین تولید و واردات باید به مقایسه ی قیمت های داخلی و وارداتی پرداخت.

این مطالعه به بررسی وضعیت تولید، واردات و مقایسه ی بین قیمت های گوشت گوساله و مرغ در طول سالهای ۱۳۶۸ تا ۸۵ می پردازد، که برنامه های اول، دوم، سوم و دو سال از برنامه چهارم را در بر دارد. در این مطالعه به دنبال اهداف زیر خواهیم بود:

۱- بررسی وضعیت تولید و واردات گوشت مرغ و گوساله در طی سالهای اجرای برنامه های توسعه

۲- مقایسه بین قیمت داخلی، وارداتی و جهانی در طی سالهای اجرای برنامه ها

۳- تعیین عوامل تأثیر گذار بر قیمت داخلی، از جمله نهاده های تولید گوشت

آمار و داده های مورد استفاده در این مطالعه از شرکت پشتیبانی امور دام و طیور، معاونت امور دام و طیور وزارت جهاد کشاورزی و پایگاه آماری سازمان کشاورزی و خاروبار جهانی تهیه و مورد استفاده قرار گرفت.

جایگاه ایران در تولید و واردات جهانی گوشت مرغ و گوساله در طول اجرای برنامه های توسعه :

قبل از اینکه به بررسی جایگاه ایران در تولید و واردات گوشت گوساله و مرغ پردازیم، میزان واردات کشور های عمده وارد کننده ی گوشت گوساله و گوشت مرغ در سال ۲۰۰۵ در جدول شماره ۱ نشان داده شد. واردات گوشت مرغ کشورهای آمریکا، ژاپن و روسیه از واردکننده های عمده در جهان می باشند، در مورد گوشت گوساله نیز کشورهای روسیه، چین و هنگ کنگ از وارد کننده های عمده هستند که می توانند تعیین کننده ی قیمت و مقدار در بازارهای صادرات و واردات جهان باشند.

جایگاه ایران از نظر میزان واردات گوشت گوساله و مرغ در طی سالهای اجرای برنامه های توسعه، وضعیت باثباتی نداشته است بطوریکه در مورد گوشت گوساله در سال ۷۳ رتبه دهم و در سال ۷۹ رتبه چهل و دوم را داشته ایم و بیشترین میزان واردات گوشت مرغ نیز در سال ۷۲ بوده که ایران رتبه هفدهم را دارا بوده و در سال ۸۴ رتبه صد و پنجاه و یکم را داشته است. نکته حایز اهمیت این است که در سال پایانی هر برنامه توسعه، رتبه ایران از نظر میزان واردات نسبت به سالهای دیگر کمتر بوده است. در جدول شماره ۲ میزان واردات، تولید و رتبه ایران در جهان از نظر میزان واردات نشان داده شده است.

در طول سالهای اجرای برنامه های توسعه در ایران، همانگونه که در نمودار شماره ۱ نشان داده شد، میزان تولید گوشت گوساله به جز سالهای ۷۷ و ۷۸ که کاهشی در اثر افزایش قیمت ذرت وارداتی مشاهده می شود، در طی این سالها روند صعودی داشته است و روند واردات نیز نزولی بوده است. تولید گوشت مرغ روند افزایشی بیشتری را داشته است بطوریکه در ۶۸ میزان تولید ۳۸۰ هزار تن بوده در حالیکه در سال ۸۴ به ۱۳۶۳ هزار تن افزایش پیدا کرده است. واردات گوشت مرغ روند خاصی را نشان نمی دهد و فقط در برنامه دوم توسعه واردات بصورت منظم صورت گرفته است.

در مجموع تولید گوشت مرغ و گوساله در طی سالهای اجرای برنامه های توسعه افزایش داشته است، حال باید دید این افزایش تولید در اثر چه عواملی اتفاق افتاده است. آیا در اثر بهبود بهره وری بوده است و در مقایسه با جهان وضعیت هزینه های تولید و قیمت تمام شده چگونه است.

جدول شماره (۱). کشور های عمده واردکننده گوشت در جهان در سال ۲۰۰۵

کشور	مقدار واردات مرغ (تن)	کشور	مقدار واردات گوساله (تن)
ایالات متحده آمریکا	۱۰۵۵۸۳۹	روسیه	۱۲۰۳۹۸۳
ژاپن	۴۵۸۴۹۳	چین	۹۰۷۳۰۵
روسیه	۴۳۶۸۳۵	هنگ کنگ	۴۵۵۳۹۶
مکزیک	۲۳۵۱۹۱	عربستان	۴۵۰۸۴۱
انگلستان	۱۸۲۳۱۷	ژاپن	۴۱۹۱۱۷
فرانسه	۱۵۹۴۹۰	میانمار	۳۷۰۴۱۸
مصر	۱۵۲۶۱۶	مکزیک	۳۵۷۲۵۱
ایتالیا	۱۳۸۶۸۳	انگلستان	۳۵۲۵۵۲
هلند	۱۲۹۳۵۲	هلند	۲۷۱۱۹۳

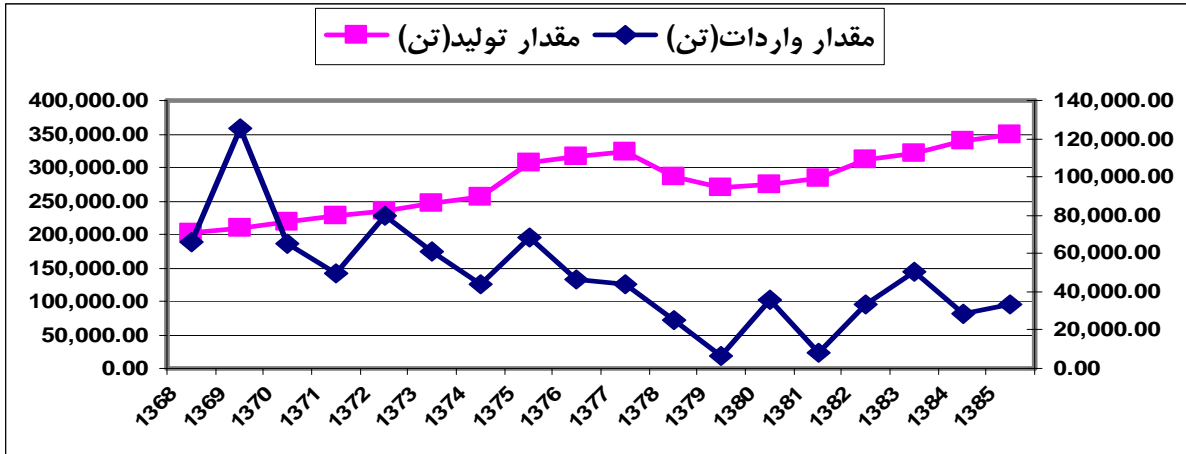
مأخذ: پایگاه آماری سازمان کشاورزی و خاروبار جهانی

جدول شماره (۲). مقدار تولید، واردات و رتبه جهانی واردات ایران

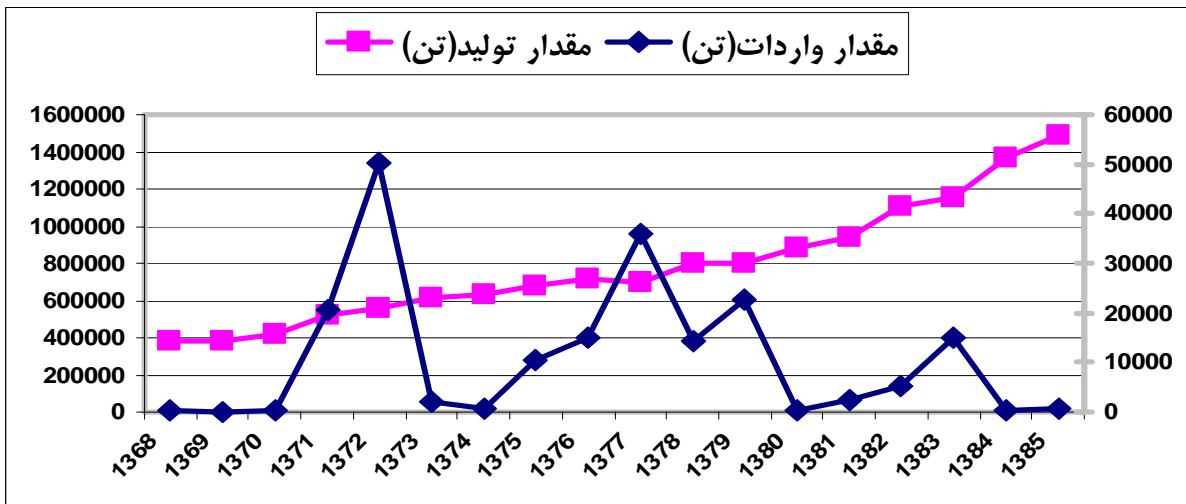
سال	گوشت گوساله		گوشت مرغ		رتبه جهانی
	تولید داخلی	مقدار واردات	رتبه جهانی	مقدار واردات	
۱۳۶۸	۲۰۲۰۰۰	۱۸۳۴۰	۱۹	۲۹۷	۹۷
۱۳۶۹	۲۱۰۰۰۰	۱۹۷۵۵	۲۵	۷۰	۱۲۵
۱۳۷۰	۲۱۸۰۰۰	۲۰۰۳۰	۲۴	۴۴۱	۹۶
۱۳۷۱	۲۲۷۰۰۰	۱۰۳۳۷	۳۴	۲۰۴۵۷	۲۶
۱۳۷۲	۲۳۶۰۰۰	۵۸۲۲۷	۱۱	۵۰۱۲۰	۱۷
۱۳۷۳	۲۴۶۰۰۰	۷۴۸۲۹	۱۰	۲۱۳۴	۷۶
۱۳۷۴	۲۵۵۰۰۰	۴۲۶۶۸	۱۸	۵۶۵	۱۱۹
۱۳۷۵	۳۰۸۰۰۰	۴۳۸۴۵	۱۸	۱۰۳۳۶	۳۸
۱۳۷۶	۳۱۷۰۰۰	۴۶۷۸۶	۱۸	۱۴۹۵۷	۳۸
۱۳۷۷	۳۲۴۰۰۰	۴۳۸۳۰	۱۷	۳۵۸۶۸	۲۸
۱۳۷۸	۲۸۶۰۰۰	۲۵۲۷۲	۲۶	۱۴۳۵۳	۴۷
۱۳۷۹	۲۶۸۰۰۰	۶۱۸۶	۴۲	۲۲۶۵۶	۳۶
۱۳۸۰	۲۷۴۰۰۰	۳۶۱۵۹	۲۲	۴۰۰	۱۳۷
۱۳۸۱	۲۸۴۰۰۰	۷۹۰۱	۴۰	۲۵۷۴	۱۰۳
۱۳۸۲	۳۱۲۰۰۰	۳۳۷۳۱	۲۶	۵۱۷۵	۸۶
۱۳۸۳	۳۲۰۰۰۰	۵۰۵۰۱	۲۲	۱۵۱۵۲	۶۱
۱۳۸۴	۳۴۰۰۰۰	۲۶۸۲۹	۳۱	۳۲۹	۱۵۱

مأخذ: پایگاه آماری سازمان کشاورزی و خاروبار جهانی

نمودار شماره (۱). تولید و واردات گوشت گوساله در ایران

نمودار شماره (۲). تولید و واردات گوشت مرغ در ایران

وضعیت تولید گوشت در ایران در طول سالهای اجرای برنامه های توسعه:

برای بررسی وضعیت تولید گوشت در طی برنامه های توسعه، میزان رشد تولید محاسبه شد که در جدول شماره

۳ نشان داده شده است. برای مقایسه عملکرد برنامه ها در تولید گوشت، سال ۶۸ که ابتدای اجرای برنامه ها بود

انتخاب و رشد سایر سالها محاسبه شدند. در تولید گوشت گوساله سال ۷۵ با مقدار ۲۰/۷ دارای بیشترین و سال

۷۸ با مقدار ۱۱/۷- کمترین مقدار رشد بودند، رشد تولید گوشت مرغ نیز در سال ۷۱ با مقدار ۲۳/۸ بیشترین و در

سال ۷۷ نیز با مقدار ۲/۲- کمترین رشد را داشته است. از عوامل موثر کاهش رشد در این سال می توان به رشد

بیش از حد قیمت نهاده های تولیدی گوشت مرغ اشاره کرد. در نمودار شماره نیز روند رشد تولید گوشت در ایران نشان داده شده است که ملاحظه می گردد تولید گوشت مرغ روندی نوسانی داشته است و در اکثر سالها رشد داشته است و این نشان دهنده ی حمایت از تولید و گرایش به مصرف گوشت مرغ است. این نمودار نشان می دهد که در بعضی از سالها رابطه ی جانشینی گوشت قرمز با گوشت مرغ صادق است و رابطه ی رشد تولید معکوسی دارند.

برای بررسی وضعیت تولید گوشت در برنامه های توسعه متوسط رشد پنج ساله هر برنامه را بصورت تک محصولی و مجموع مد نظر قرار دادیم. در نگاه اول به نمودار شماره ۴ مشاهده می شود که رشد تولید گوشت مرغ در هر چهار برنامه از سایرین بیشتر می باشد و رشد تولید گوشت گوساله و گوسفند و بز به ترتیب کم شده است. در طی اجرای برنامه دوم رشد تولید انواع گوشت کاهش شدیدی را نشان می دهد که نشان دهنده ی عدم موفقیت برنامه دوم در تولید است. در برنامه سوم توسعه گوشت گوساله باز هم کاهش داشته است و به کمترین مقدار خود (۲/۳ درصد) رسیده است در مقابل رشد تولید سایر گوشت ها افزایش داشته است. در دو سال اجرای برنامه چهارم رشد تولید گوشت مرغ افزایش چشم گیری داشته بطوریکه از ۷/۶ درصد در برنامه سوم به ۱۳/۷ درصد رسیده است. رشد تولید گوشت گوساله پس از کاهش در برنامه سوم به رقم ۴/۵ درصد افزایش پیدا کرده است. نمودار مربوط به رشد کل تولید گوشت در ایران در برنامه های توسعه U شکل می باشد که نشان دهنده ی موفقیت برنامه های اول و چهارم در تولید گوشت می باشد. البته به این نکته باید توجه کرد که عوامل مختلفی در عدم موفقیت برنامه های دوم و سوم موثر بودند که در بخش های بعدی به آنها اشاره می شود.

جدول شماره (۳). تولید و رشد تولید گوشت در ایران واحد: هزار تن - درصد

سال	گوساله	رشد	مرغ	رشد	گوسفند و بز	رشد	جمع	رشد
۱۳۶۸	۲۰۲		۳۸۰		۳۱۷		۸۹۹	
۱۳۶۹	۲۱۰	۳/۹	۳۸۰	۰	۳۳۷	۶/۴	۹۲۷	۳/۱
۱۳۷۰	۲۱۸	۳/۸	۴۲۰	۱۰/۵	۳۴۴	۱/۹	۹۸۲	۵/۸
۱۳۷۱	۲۲۷	۱/۴	۵۲۰	۲۳/۸	۳۵۸	۴	۱۱۰۵	۱۲/۵
۱۳۷۲	۲۳۶	۳/۹	۵۶۰	۷/۶	۳۶۶	۲/۲	۱۱۶۲	۵/۱
۱۳۷۳	۲۴۶	۴/۲	۶۱۳	۹/۴	۳۷۲	۱/۶	۱۲۳۱	۵/۹
۱۳۷۴	۲۵۵	۳/۶	۶۳۷	۳/۹	۳۷۷	۱/۳	۱۲۶۹	۳/۱
۱۳۷۵	۳۰۸	۲۰/۷	۶۷۶	۶/۱	۳۸۰	۰/۹	۱۳۶۴	۷/۵
۱۳۷۶	۳۱۷	۲/۹	۷۱۲	۵/۳	۴۰۶	۶/۷	۱۴۳۵	۵/۲
۱۳۷۷	۳۲۴	۲/۲	۶۹۶	-۲/۲	۴۱۸	۲/۹	۱۴۳۸	۰/۲
۱۳۷۸	۲۸۶	-۱۱/۷	۸۰۳	۱۵/۳	۳۹۷	-۵	۱۴۸۶	۳/۳
۱۳۷۹	۲۶۸	-۶	۷۹۹	-۰/۰۴	۴۳۵	۹/۷	۱۵۰۳	۱/۱
۱۳۸۰	۲۷۴	۱/۹	۸۸۵	۱۰/۷	۴۴۳	۱/۸	۱۶۰۲	۶/۶
۱۳۸۱	۲۸۴	۳/۷	۹۴۲	۶/۴	۴۴۹	۱/۳	۱۶۷۵	۴/۵
۱۳۸۲	۳۱۲	۹/۷	۱۱۰۴	۱۷/۲	۴۵۱	۰/۳	۱۸۶۷	۱۱/۴
۱۳۸۳	۳۲۰	۲/۵	۱۱۵۲	۴/۳	۴۵۳	۰/۴	۱۹۲۵	۳/۱
۱۳۸۴	۳۴۰	۶/۲	۱۳۶۳	۱۸/۳	۴۶۵	۲/۶	۲۱۶۸	۱۲/۶
۱۳۸۵	۳۵۰	۲/۹	۱۴۸۹	۹/۲	۴۸۰	۳/۲	۲۳۱۹	۶/۹

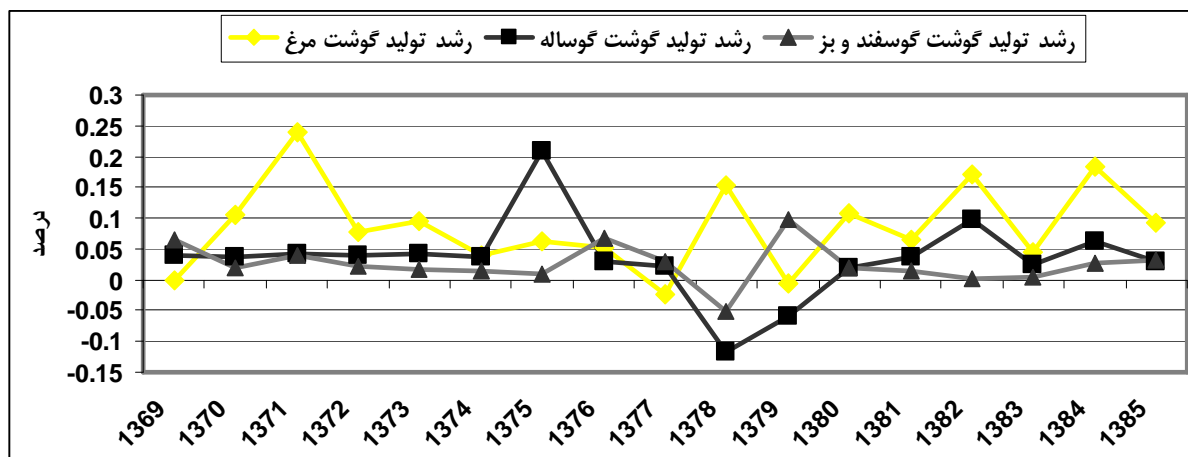
مأخذ: شرکت پشتیبانی امور دام و طیور - پایگاه آماری سازمان کشاورزی و خاروبار جهانی

جدول شماره (۴). مقایسه رشد تولید گوشت در برنامه های توسعه واحد: درصد

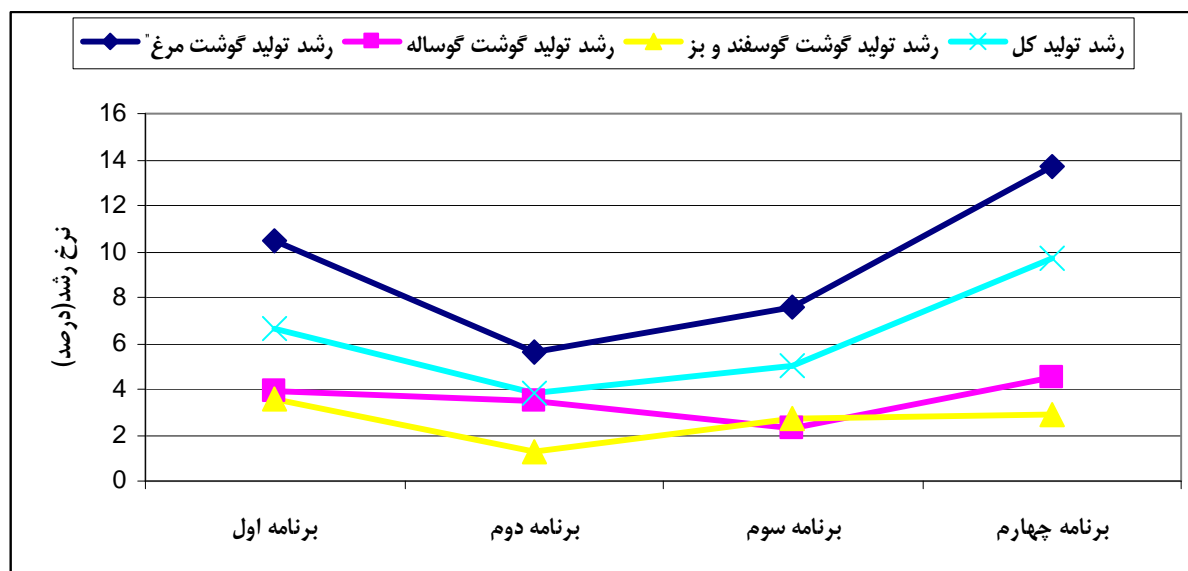
برنامه	مرغ	گوساله	گوسفند و بز	جمع
برنامه اول	۱۰/۵	۳/۹	۳/۶	۶/۶
برنامه دوم	۵/۶	۳/۵	۱/۳	۳/۸
برنامه سوم	۷/۶	۲/۳	۲/۷	۵
برنامه چهارم (دو ساله)	۱۳/۷	۴/۵	۲/۹	۹/۷

مأخذ: یافته های پژوهش

نمودار شماره (۳). رشد تولید گوشت در سالهای اجرای برنامه های توسعه

نمودار شماره (۴). مقایسه رشد تولید گوشت در برنامه های توسعه

مقایسه ی قیمت های داخلی، وارداتی و جهانی :

بعد از بررسی وضعیت تولید گوشت در بخش قبل، در این بخش از مطالعه به بررسی چگونگی قیمت های

داخلی، وارداتی و جهانی و مقایسه آنها در طول برنامه های توسعه پرداخته شده است.

منظور از قیمت داخلی: قیمت تولید کننده داخلی (عمده فروشی)، قیمت وارداتی: قیمت سر مرز و قیمت جهانی

قیمتی است که کشورهای عضو اتحادیه اروپا تعیین کرده اند (آمار این قیمت های از سال ۶۸ تا ۷۲ موجود

نبودند). قیمت ها نیز با نرخ ارز آزاد به ریال تبدیل شدند (جدول شماره ۵).

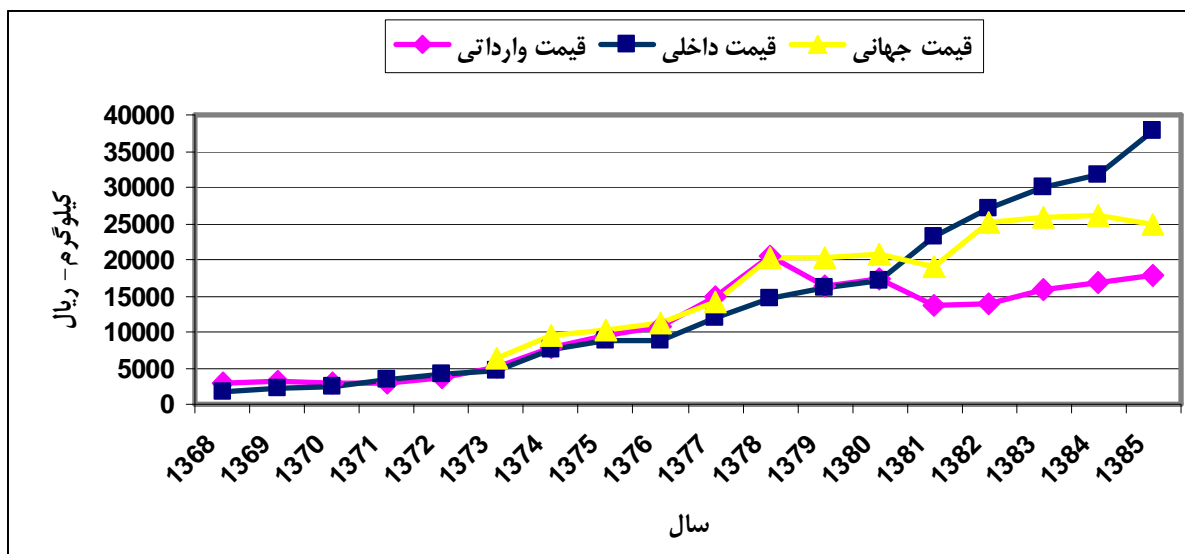
با استفاده از نمودار شماره ۵ قیمت های داخلی، وارداتی و جهانی با هم مقایسه شدند، نتایج حاکی از این است که در طول سالهای برنامه اول و دوم توسعه ایران در تولید گوشت گوساله دارای مزیت بوده بطوریکه در سالهای برنامه دوم شکاف قیمتی نیز بیشتر شده است. با سیاست تک نرخی شدن نرخ ارز در سال ۱۳۸۰ مزیت تولید گوشت در ایران از بین رفت و در طی سالهای برنامه سوم و چهارم این شکاف بیشتر شده است. بر این اساس ملاحظه گردید که ارزش گذاری بیش از حد بر ریال باعث داشتن مزیت به صورت تصنعی بوده است و به محض واقعی تر شدن برابری ریال در برابر دلار این مزیت از بین رفته است. در مورد گوشت مرغ نیز این موضوع با توجه به نمودار شماره ۶ به چشم می خورد. در بخش های بعدی اثرات هزینه های تولید نیز بر قیمت بررسی خواهد شد.

جدول شماره (۵). مقایسه قیمت های داخلی، وارداتی و جهانی (محاسبه شده با ارز آزاد)

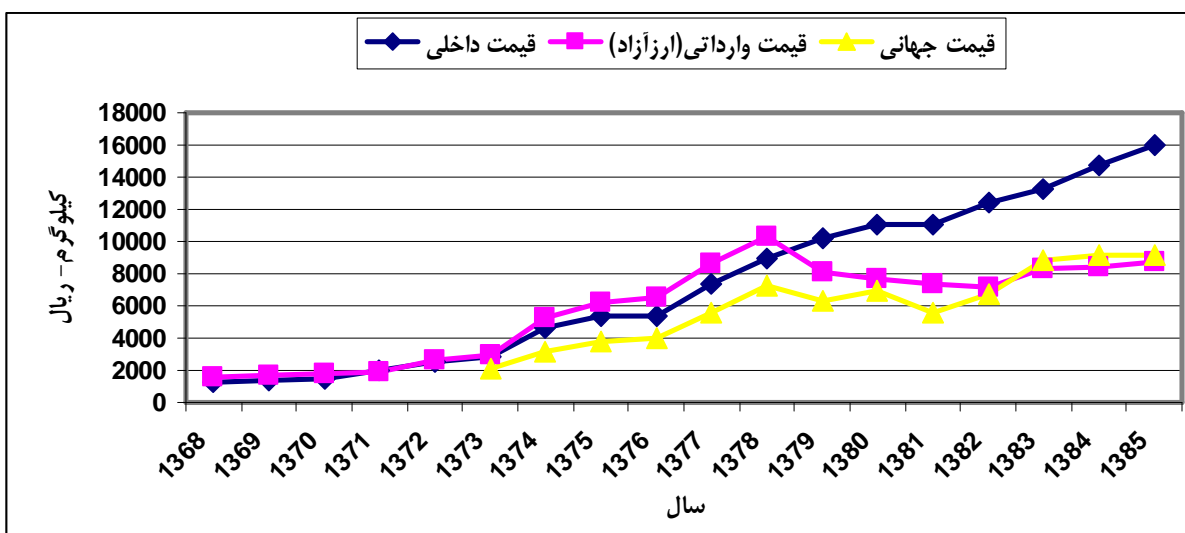
سال	گوشت گوساله			گوشت مرغ		
	داخلی	وارداتی	جهانی	داخلی	وارداتی	جهانی
۱۳۶۸	۱۷۸۹	۲۹۷۰		۱۲۶۸	۱۶۱۲	
۱۳۶۹	۲۱۱۸	۳۱۷۳		۱۳۲۴	۱۶۷۸	
۱۳۷۰	۲۳۲۸	۲۸۳۴		۱۴۲۴	۱۷۶۵	
۱۳۷۱	۳۳۱۸	۲۹۵۶		۲۰۲۹	۱۸۴۶	
۱۳۷۲	۴۰۸۱	۳۷۴۰		۲۴۹۶	۲۶۴۱	
۱۳۷۳	۴۵۹۶	۵۱۱۴	۶۳۶۹	۲۸۱۱	۲۹۷۲	۲۰۷۳
۱۳۷۴	۷۵۹۸	۷۹۱۴	۹۵۳۷	۴۶۴۷	۵۲۶۴	۳۱۹۰
۱۳۷۵	۸۷۲۴	۹۴۸۶	۱۰۲۸۴	۵۳۲۶	۶۱۹۸	۳۸۳۶
۱۳۷۶	۸۷۰۸	۱۰۸۰۰	۱۱۲۷۵	۵۳۲۶	۶۵۳۹	۴۰۲۰
۱۳۷۷	۱۲۰۲۶	۱۴۹۷۵	۱۴۱۴۰	۷۳۵۶	۸۵۸۱	۵۵۶۷
۱۳۷۸	۱۴۶۴۵	۲۰۵۴۳	۲۰۱۸۲	۸۹۵۷	۱۰۲۸۱	۷۲۲۲
۱۳۷۹	۱۶۰۵۰	۱۶۳۰۲	۲۰۲۹۷	۱۰۱۸۶	۸۰۷۰	۶۳۲۱
۱۳۸۰	۱۷۱۲۲	۱۷۱۹۷	۲۰۷۰۵	۱۱۰۱۳	۷۶۵۴	۶۹۲۸
۱۳۸۱	۲۳۱۴۹	۱۳۵۸۳	۱۹۱۱۵	۱۱۰۹۱	۷۴۰۵	۵۶۰۴
۱۳۸۲	۲۷۰۴۱	۱۳۸۸۰	۲۵۰۶۴	۱۲۴۲۰	۷۱۷۳	۶۷۵۳
۱۳۸۳	۲۹۸۷۸	۱۵۹۲۹	۲۵۸۸۳	۱۳۲۵۰	۸۲۸۹	۸۸۱۳
۱۳۸۴	۳۱۶۵۰	۱۶۷۸۹	۲۶۰۰۹	۱۴۷۵۱	۸۴۵۷	۹۱۲۵
۱۳۸۵	۳۷۸۰۶	۱۷۸۹۶	۲۴۹۸۷	۱۶۰۴۰	۸۷۸۹	۹۱۱۶

مأخذ: شرکت پشتیبانی امور دام و طیور - پایگاه آماری سازمان کشاورزی و خاروبار جهانی

نمودار شماره (۵). مقایسه قیمت های داخلی، وارداتی و جهانی گوشت گوساله (تبدیل شده با نرخ ارز آزاد)

نمودار شماره (۶). مقایسه قیمت های داخلی، وارداتی و جهانی مرغ (تبدیل شده با نرخ ارز آزاد)

مقایسه رشد قیمت های گوشت در طول اجرای سالهای برنامه های توسعه:

برای بررسی بین برنامه ای قیمت ها، میانگین پنج ساله رشد قیمت ها داخلی، وارداتی و جهانی گوشت گوساله و

مرغ در هر برنامه محاسبه گردید (جدول شماره ۶). بیشترین رشد قیمتهای داخلی گوشت گوساله و مرغ در

برنامه دوم و کمترین مقدار رشد قیمت گوشت گوساله در دو سال برنامه چهارم و مرغ نیز مربوط به برنامه سوم

می باشد (جدول شماره ۶).

رشد قیمت داخلی گوشت گوساله در برنامه توسعه اول از رشد قیمت وارداتی حدود ۱۷ درصد بیشتر بوده است ولی این رشد در برنامه دوم معکوس شده و قیمت وارداتی بیشتر از داخلی رشد داشته است. در برنامه های سوم و چهارم توسعه این رشد قیمت داخلی نسبت به رشد جهانی و وارداتی کاهش کمتری را نشان می دهد (نمودار شماره ۷) بطوریکه رشد قیمت جهانی در برنامه چهارم منفی شده است، که حاکی از افزایش بهره وری در تولید گوشت گوساله در سطح جهان است.

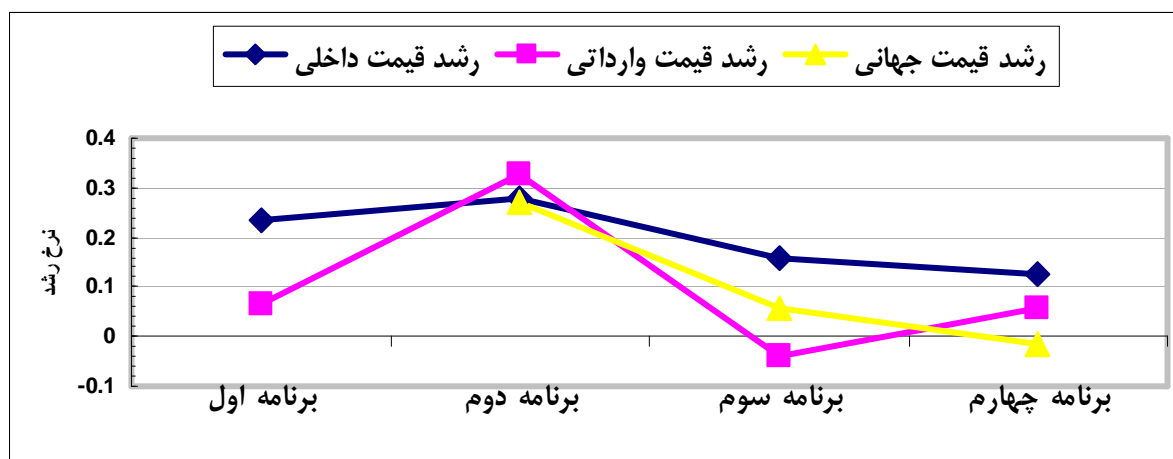
رشد قیمت های گوشت مرغ نیز در برنامه دوم توسعه بیشترین مقدار را داشته است. رشد قیمت داخلی در برنامه های توسعه سوم و دو سال از برنامه چهارم کاهش داشته است ولی نسبت به رشد قیمت های جهانی و وارداتی کاهش کمتری را نشان می دهد. رشد قیمت داخلی گوشت مرغ بر خلاف گوشت گوساله در برنامه چهارم افزایشی ۱/۸ درصدی داشته است.

جدول شماره (۶). مقایسه رشد قیمت های داخلی، وارداتی و جهانی گوشت در برنامه های توسعه

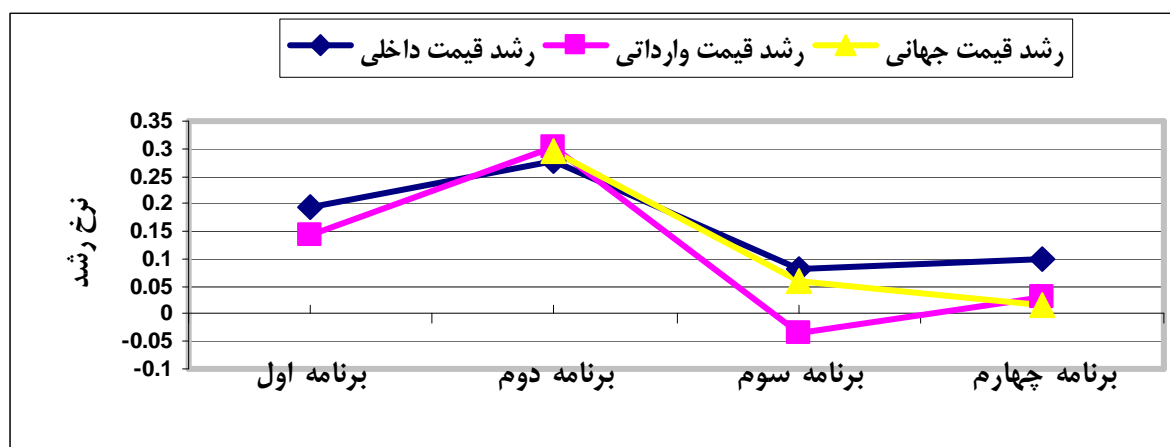
گوشت مرغ		گوشت گوساله			برنامه های توسعه	
رشد جهانی	رشد وارداتی	رشد داخلی	رشد جهانی	رشد وارداتی		رشد داخلی
	۱۴/۲	۱۹/۳		۶/۷	۲۳/۴	برنامه اول
۲۹/۴	۳۰/۲	۲۷/۹	۲۷	۳۲/۸	۲۷/۹	برنامه دوم
۵/۸	-۳/۴	۸/۲	۵/۸	-۳/۸	۱۵/۷	برنامه سوم
۱/۷	۲/۹	۱۰	-۱/۷	۵/۹	۱۲/۶	برنامه چهارم

مأخذ: یافته های پژوهش

نمودار شماره (۷). مقایسه رشد قیمت های گوشت گوساله در برنامه های توسعه

نمودار شماره (۸). مقایسه رشد قیمت های گوشت مرغ در برنامه های توسعه

نهاده های تولید و هزینه های مربوطه و قیمت های وارداتی آنها در برنامه های توسعه:

برای بررسی تغییرات قیمت گوشت در طول سالهای مورد بررسی باید به چگونگی رشد قیمتهای نهاده های تولید نیز توجه کرد. جدول شماره ۷ درصد مصرف نهاده های تولید گوشت گوساله و مرغ را نشان می دهد. در تولید گوشت مرغ ذرت، کنجاله سویا و پودر ماهی و در تولید گوشت گوساله جو و ذرت بیشترین هزینه را در خوراک دارند. در این مطالعه به بررسی چگونگی قیمت نهاده های اشاره شده پرداخته می شود.

همانطور که در نمودار شماره ۹ مشاهده می گردد، رشد قیمت هیچ کدام از نهاده ها دارای روند نمی باشد، با توجه به رشد قیمت گوشت در بخشهای قبلی و نمودار شماره ۹ مشاهده می شود که در سالهایی که رشد قیمت نهاده ها بالا بوده قیمت گوشت نیز افزایش نشان داده است. به عنوان مثال در سال ۷۵ تمامی نهاده ها دارای رشد قیمت بوده اند و مشاهده می شود در آن سال قیمت گوشت نیز رشد بیشتری را داشته است. از عوامل موثر در افزایش قیمتهای گوشت می توان به افزایش قیمت نهاده ها و در نهایت به افزایش هزینه تولید اشاره داشت.

در نمودار شماره ۱۰ نیز میانگین رشد پنج ساله قیمت نهاده در برنامه های توسعه نشان داده شده است. مشاهده می گردد که در برنامه های اول و دوم توسعه، بیشترین رشد قیمت ها و برنامه های سوم و چهارم رشد کمترین رشد را داشته اند. نتیجه مقایسه ای که با رشد قیمت ها در برنامه ها می توان انجام داد این است که، در سالهایی که رشد کل قیمت نهاده ها افزایش داشته، قیمت ها گوشت گوساله و مرغ از خود افزایش نشان داده اند،

بطوریکه در برنامه دوم توسعه بیشترین افزایش را در کل قیمت نهاده ها و محصولات داریم و در برنامه های

توسعه سوم و چهارم کمترین مقادیر را مشاهده می کنیم.

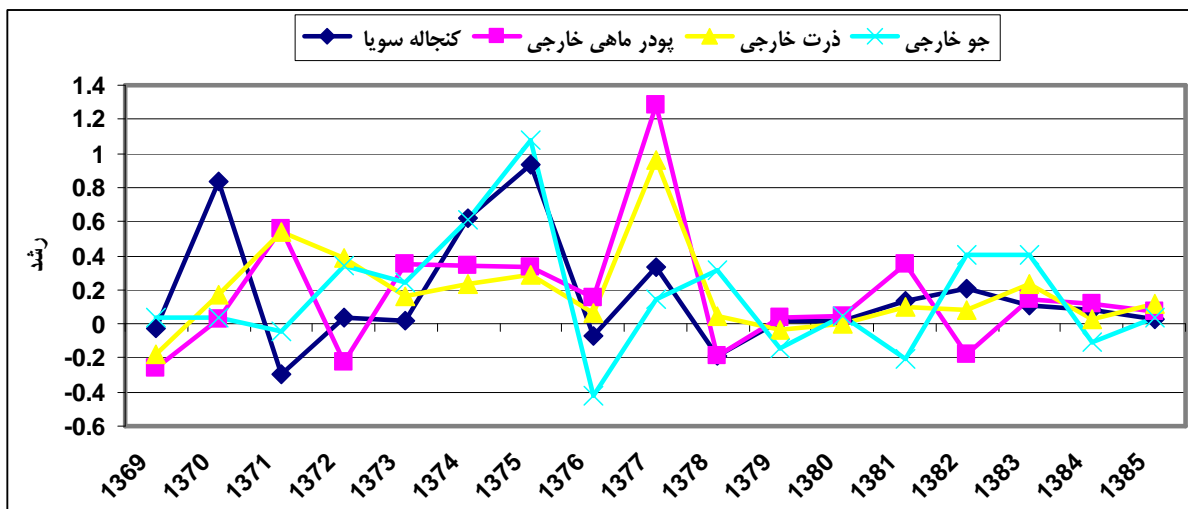
جدول شماره (۷). نهاده های اصلی در تولید گوشت مرغ و گوساله (درصد)			
ترکیب غذایی تولید مرغ گوشتی		ترکیب غذایی تولید گوساله پرواری (کنسانتره)	
ذرت	۵۳	جو	۳۶/۶
کنجاله سویا	۳۳	ذرت	۹/۲
نمک	۲	گندم	۱۳
صدف	۳	سبوس گندم	۹/۲
روغن گیاهی	۵	کنجاله کلزا	۱۴
مکمل	۲	کنجاله سویا	۶
پودر ماهی	۲	سایر	۱۲

جدول شماره (۸). قیمت نهاده های اصلی در تولید گوشت مرغ و گوساله واحد: کیلوگرم- ریال

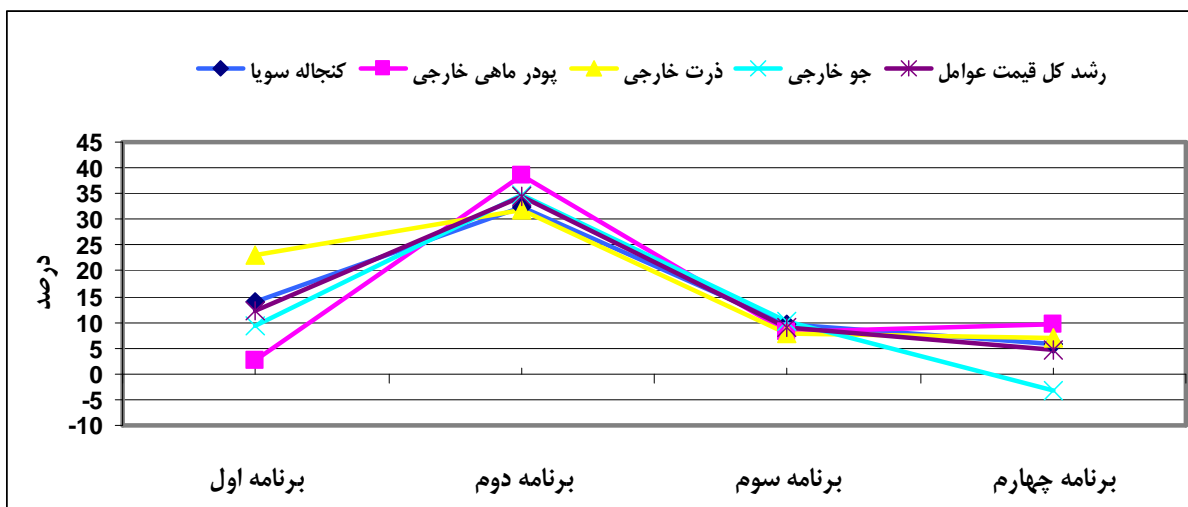
سال	کنجاله سویا	پودر ماهی خارجی	ذرت خارجی	جو خارجی
۱۳۶۸	۴۲۵	۱۰۸۰	۱۵۶	۲۳۵
۱۳۶۹	۴۱۵	۸۰۰	۱۲۸	۲۴۳
۱۳۷۰	۷۶۰	۸۲۰	۱۵۰	۲۵۲
۱۳۷۱	۵۳۹	۱۲۷۷	۲۳۱	۲۴۲
۱۳۷۲	۵۵۹	۹۹۰	۳۲۱	۳۲۵
۱۳۷۳	۵۶۹	۱۳۴۰	۳۷۳	۴۰۳
۱۳۷۴	۹۲۱	۱۷۹۵	۴۶۰	۶۴۸
۱۳۷۵	۱۷۸۱	۲۳۹۶	۵۹۱	۱۳۴۷
۱۳۷۶	۱۶۴۷	۲۷۶۱	۶۳۱	۷۸۴
۱۳۷۷	۲۱۹۳	۶۳۱۶	۱۲۳۶	۸۹۹
۱۳۷۸	۱۷۸۰	۵۱۳۴	۱۲۹۱	۱۱۸۶
۱۳۷۹	۱۸۱۳	۵۳۴۵	۱۲۴۳	۱۰۱۵
۱۳۸۰	۱۸۴۳	۵۵۷۵	۱۲۴۹	۱۰۶۵
۱۳۸۱	۲۰۹۵	۷۵۴۲	۱۳۷۶	۸۴۲
۱۳۸۲	۲۵۲۳	۶۱۸۸	۱۴۹۰	۱۱۸۲
۱۳۸۳	۲۷۹۸	۷۰۹۶	۱۸۴۲	۱۶۶۲
۱۳۸۴	۳۰۳۳	۷۹۵۲	۱۸۸۶	۱۴۸۶
۱۳۸۵	۳۱۲۳	۸۵۳۰	۲۱۰۴	۱۵۴۷

مأخذ: شرکت پشتیبانی امور دام و طیور- پایگاه آماری سازمان کشاورزی و خرابار جهانی

نمودار شماره (۹). رشد قیمت نهاده های تولید گوشت مرغ و گوساله در سالهای اجرای برنامه های توسعه

نمودار شماره (۱۰). رشد قیمت نهاده های اصلی در تولید گوشت مرغ و گوساله در برنامه های توسعه

نتیجه گیری و جمع بندی :

مطالب اشاره شده را می توان به صورت زیر جمع بندی نمود:

۱- بواسطه افزایش تقاضای داخلی و حمایت های دولت و پرداخت یارانه به نهاده های تولید گوشت در برنامه های توسعه بویژه برنامه های سوم و چهارم توسعه، تولید گوشت گوساله و مرغ افزایش چشمگیری داشته است بطوریکه واردات این محصولات به شدت کاهش یافته است.

۲- با مقایسه ی بین قیمت های داخلی، وارداتی و جهانی، مشاهده شد که از سالهای اولیه برنامه ی سوم توسعه به بعد قیمت داخلی در مقایسه با قیمت جهانی و وارداتی افزایش پیدا کرده است، در صورتیکه تا قبل از این سالها این روند معکوس بوده است. اثرات یکسان سازی نرخ ارز و عدم توجه به بهره وری در تولید گوشت و افزایش بهره وری تولید در کشورهای عمده ی تولیدکننده گوشت گوساله و مرغ با استفاده از روشهای اصلاح ژنتیکی و کاهش ضریب تبدیل خوراک به گوشت را می توان از عوامل از دست دادن این مزیت در تولید دانست.

۳- رشد قیمت داخلی گوشت گوساله و مرغ در برنامه های توسعه سوم و چهارم نسبت به برنامه های اول و دوم کاهشی بوده است، با این وجود نسبت به قیمت های جهانی و وارداتی در همین سالها از کاهش کمتری برخوردار بوده است که می توان عوامل اشاره شده در بالا را از دلایل آن دانست.

۴- با مقایسه قیمت نهاده های تولیدی و قیمت گوشت مرغ و گوساله مشاهده گردید که در سالهایی که قیمت نهاده افزایش داشته اند تأثیر مستقیمی بر قیمت داخلی گوشت گذاشته اند.

۵- از دلایل اصلی کاهش رشد قیمت در برنامه های سوم و چهارم توسعه را می توان به کاهش رشد قیمت کل عوامل تولید دانست ولی با این وجود بازهم در مقایسه رشد قیمت های جهانی و وارداتی در سالهای اخیر هیچ توجیهی به جز عدم بهره وری در تولید، هزینه های تمام شده و حمایت های نادرست دولت و جا ماندن از صنعت تولید گوشت در جهان را نمی توان بیان کرد.

پیشنهادات:

- ۱- تولید گوشت در ایران در مناطقی صورت گیرد که از شرایط مساعد آب و هوایی و دسترسی آسان به نهاده های تولید برخوردار باشند تا سرمایه گذاری ها حداکثر بهره را حاصل کنند.
- ۲- تولید و بهره وری نهاده های وارداتی از جمله ذرت و کنجاله سویا در داخل کشور افزایش یابد تا تغییرات قیمت جهانی این عوامل تأثیری بر هزینه های تولید داخلی نداشته باشد.
- ۳- با بهبود ژنتیکی و پیشرفت های فن آوری در جهت افزایش بهره وری در تولید گوساله و مرغ می توان علاوه بر قطع واردات به صادرات این اقلام نیز امیدوار بود.
- ۴- با اجرای سیاستها و برنامه های بلندمدت در سالهای آتی، حمایت ها و یارانه های تولیدی به تولیدکنندگان گوشت را در کشور که توسط دولت اعطا می گردد کاهش داد تا تولیدکنندگان داخلی توان رقابت با بازار جهانی را بدست آورند.
- ۵- با استفاده از تجارب کشورهایی مانند برزیل که از سال ۱۹۹۰ با سیاست آگاهانه ای توانسته است جز سه کشور تولید کننده و صادرکننده گوشت مرغ و گوساله در جهان باشد، ایران نیز در سالهای آینده جز صادرکنندگان گوشت در جهان باشد.

منابع:

- ۱- پایگاه آماری سازمان خاروبار جهانی www.faostat.com
- ۲- گزارش های تولید و تجارت گوشت مرغ و گاو، سازمان خاروبار جهانی
- ۳- مرکز آمار ایران، سالنامه های آماری
- ۴- موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی (۱۳۷۰)، گوشت قرمز، بازار جهانی گوشت قرمز، انتشارات بازار جهانی کالا.
- ۵- وزارت جهاد کشاورزی، شرکت پشتیبانی امور دام و طیور (۱۳۸۵)، آمار تولید مصرف و میانگین برخی از فرآورده ها و نهاده های دام و طیور (۱۳۸۵-۱۳۸۰).